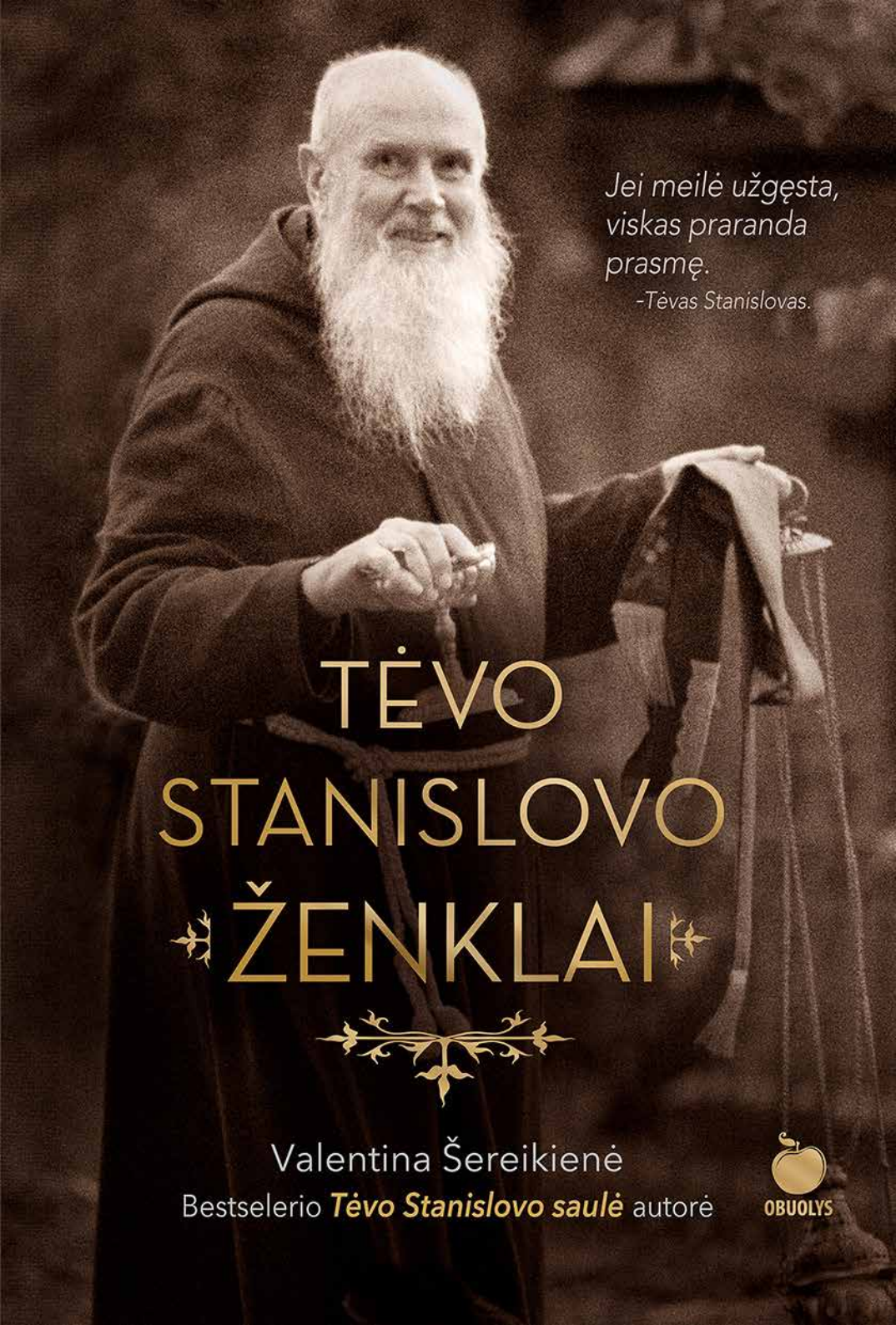

*Jei meilė užgęsta,
viskas praranda
prasmę.*

-Tėvas Stanislovas.

TĖVO STANISLOVO ŽENKLAI

Valentina Šereikienė
Bestselerio **Tėvo Stanislovo saulė** autorė

OBUOLYS

VALENTINA ŠEREIKIENĖ

TĖVO
STANISLOVO
ŽENKLAI

VIETOJ ĮŽANGOS

*Sapnavau, kad esu danguje plevenantis drugelis, paskui nubudau.
Dabar klausiu savęs: ar esu žmogus, sapnavęs, kad jis yra drugelis,
ar esu drugelis, sapnuojantis, kad jis yra žmogus?*

Žuangzi (IV a. pr. Kr.)

Rytas. Bažnyčioje beveik vieni žilagalviai. Šv. Mišių metu kunigas priekaištauja parapijiečiams, kad šie neatsiveda vaikų ir anūkų. O kaip jų atsivesti, jei beveik visų šeimose – emigrantai, išsibarstę visame plačiajame pasaulyje! Kartais mūsų vaikai grįžta namo, atsiveža vaikučius, kurie gal net nemoka lietuviškai... Tyliai pagalvoju, kaip gerai, kad žmonės nemato ir negirdi mano minčių! Juk tikėjimas tarsi kažkoks netikras, nėra ugnelės, pakilimo, lyg ir nuobodžiauju... Einu į bažnyčią iš pareigos, dėl visa ko, kad Dievas nesusipyktų. Dėl visa ko: nes atsimenu, kai sutriko širdies ritmas – o, kaip karštai tuomet maldavau Visagalio Dievo, Kristaus Atpirkėjo, švč. Mergelės Marijos ir visų šventųjų, kad dar paliktų žemėje...

Tačiau... Kaskart nuėjus į šv. Mišias, Dievas siunčia ženklą. Kažką, kas sujaudina, nustebina ir net sukrečia! Kartais tai akimanti šviesa, atsirandusi neaišku iš kur, kai už langų prietema. Kartais – rožėmis siuvinėtas kilimas, nepastebėtas iki šiol, stauga atsiradęs prie Kristaus altoriaus, primenantis Tėvo Stanislovo

Paberžę. Kartais – nuostabiai ryškios vaivorykštės ant visų sienų per Pakylėjimą. O šikart – berniukas, kuris atėjo, atsistojo prieš altorių ir, rimtai žiūrėdamas į kunigus, stovėjo iki pat Komunijos dalijimo. Kokių 6–7 metų vaikas, rimtas, susikaupęs. Nevaiškiškas. Kaip ženklas visiems. Atrodė, kad jis laukia Komunijos. Niekas iš suaugusiųjų nedrįso prieiti arčiau priimti Komunijos. Kiti net apsiverkė. O kunigas priėjo prie berniuko, palaimino jį, paglostė galvutę – ir vaikelis oriai nuėjo į savo vietą.

Kaip ženklas, kad ateina nauja karta – gal auga būsimasis apaštalas, šventasis? Žvelgdama į tą ypatingą berniuką, prisiminiau keistą sapną: nutariau, kad reikėtų eiti išpažinties, bet nuėjusi prie kunigo pabėgau. Išlėkiau į lauką ir iškart pradėjau kristi bedugnėn, kuri atsivėrė prie bažnyčios slenksčio. Kone mirdama iš baimės, kažkokiu stebuklu laikiausi už bedugnės krašto – tuoj, tuoj nukrisiu... Ir tuomet kažkas sugriebė už rankų ir pakėlė aukštyn, į išsigelbėjimą. Mačiau tą, kuris mane gelbėjo – tai buvo labai jaunas kunigas, pas jįėjau išpažinties, bet pabėgau... Ar Dievas siunčia ženklus per sapnus?

2018 m. rugsėjo 22–23 dienomis sulaukėme Jo šventenybės Popiežiaus. Sukrečiantis vizitas! Popiežius pasakojo, kad atvykti į Lietuvą Jį paskatino... sapnas. Regėjęs angelą, kuris liepė vykti į Lietuvą. Apie šį sapną užsimena Telšių vyskupas Kęstutis Kėvalas*: „Dalyvavome popiežiaus trečiadienio audencijoje su tikinčiais. Jos metu vyskupai turi galimybę prieiti prie

* Budrytė N. *Vizitui besiruošiantis popiežius pasakojo Lietuvą regėjęs ir savo sapnuose*. 2017 12 04; prieiga internete: <https://pasaulis.lrytas.lt/rytai-vakarai/2017/12/04/news/vizitui-besiruosiantis-popiezius-pasakojo-lietuva-reges-ir-savo-sapnuose-3751127/>

popiežiaus – tąkart buvome vos dviese. Prisistačiau, kad esame iš Lietuvos. Šventasis Tėvas pasižiūrėjo į mane rimtu žvilgsniu ir pasakė: „Sapnavau, kad kitamet atvykstu į Lietuvą.“ Jis kalbėjo angliškai, todėl frazė „I had the dream“ buvo galima suprasti ir kaip „svajojau“. Tačiau šalia buvusiam sekretoriui jis itališkai patikslino matęs angelą, kuris jį kvietęs į Lietuvą. Todėl supratome, kad jis tikrai kalbėjo apie sapną. Vyskupas K. Kėvalas iš pradžių nedrįsęs vertinti, ar šis pranešimas reiškia taip laukiamą žinią. Po kelių dienų popiežiaus nuncijus pranešė, kad Šventasis Tėvas kitais metais atvyks į Lietuvą. Tai ir įvyko!

Jaudinanti akimirka: pakeliui nuo Aušros Vartų į Katedros aikštę popiežius Pranciškus sustojo palaiminti Mykolo Sopočkos hospiso ligonių. Tų, kurie mirties slenkstį peržengs po kelių savaičių ar net dienų*. Sunkios būklės ligoniams buvo pastatyta palapinė atvirais šonais, kurioje lovose gulėjo 14 ligonių. Popiežius palaimino juos ir pabendravo. „Nesvarbu, ar jie tai supras sąmoningai. Apskritai, pamatyti popiežių, pajusti jį pravažiuojantį yra didelis dalykas. Tai pasitaiko vieną ar du kartus gyvenime. Jeigu yra tokia galimybė, reikia ją išnaudoti. Už tai mes visus pacientus, kuriems tik jėgos leidžia, pasistengėme išvežti iš palatų, kad jie pamatytų, pajustų, o gal, Dievas duos, popiežius sustos ir palaimins. Manau, kad daugeliui padės nusiraminti.“** Hospiso

* Paužienė J. *Gestas, sujaudinęs Lietuvą: popiežius nepamiršo atsidūrusių ant mirties slenkščio*. 2018 09 22; prieiga internete: <https://www.lrytas.lt/lietuvos-diena/aktualijos/2018/09/22/news/gestas-sujaudines-lietuva-popiezius-nepamirso-atsidurusiu-ant-mirties-slenkscio-7654733/>

** Plikūnė D. *Popiežiaus laukiantis Henrikas užvis labiau norėtų vieno: sveikatos*. 2018 09 22; prieiga internete: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/popieziaus-laukiantis-henrikas-uzvis-labiausiai-noretu-vieno-sveikatos.d?id=79132555>

vadovė sesuo Michaela Rak: „Dabar įvyko tai, apie ką mes visą laiką kalbame, kad Dievas mūsų nenuvils. Mūsų pacientai nebuvo tikri, bet tikėjosi, ir tai įvyko. Dėkojame Dievui, dėkojame žmonėms, kurie sukūrė tą įvykį“, – sakė M. Rak.*

Vilniaus pal. kun. M. Sopočkos hospiso vadovė sesuo Michaela Rak irgi gavo ženklą – o popiežius šį ženklą suprato! Palaiminti skaitantieji ženklus!

Popiežiaus Pranciškaus vizito metu visoje Lietuvoje danguje nušvisdavo ryškios vaivorykštės, Kaune žmonės stebėjo danguje kryžių iš vaivorykščių, o kai kur prie jų skraidė ryškūs blizgantys sidabriniai paukščiai. Tokių nuotraukų gausu socialiniuose tinkluose.

Prieš kelias dienas kalbėjausi su garsiuoju akademiku Jurgiu Brėdikiu. Jis prisipažino: „Žinai, galvojau rašyti trečią knygos „Kitu žvilgsniu“ dalį, bet supratau, kad... nebeliko laiko cituoti kitų. Todėl, jei spėsiu, rašau tokią mažą knygutę „iš galvos“.“ Aš dar nesu pasiekusi tokios brandos, kad galėčiau rašyti vien iš savo galvos, todėl pasitelkia kitų autorių mintis, straipsnius, rinkau nuorodas. Kai kurie įvykiai vyko man dar negimus – pavyzdžiui, būsimojo vienuolio mokslai gimnazijoje, tad noriu paminėti ir pagerbti tuos, kurie suvaidino reikšmingą vaidmenį Tėvo Stanislovo biografijoje. Pastebėjau, kad 2018 metais – Tėvo Stanislovo metais – žmonės ėmė kone konkuruoti: kas buvo arčiau? Kas geriau pažinojo?

Be abejo, arčiausiai Tėvo Stanislovo buvo brangūs draugai dvasininkai: nūnai apšauktas saugumiečiu kardinolas Vincentas

* Plikūnė D. *Popiežiaus laukiantis Henrikas užvis labiau norėtų vieno: sveikatos*. 2018 09 22; prieiga internete: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/popieziaus-laukiantis-henrikas-uzvis-labiausiai-noretu-vieno-sveikatos.d?id=79132555>

Sladkevičius, monsinjoras Kazimieras Vasiliauskas, marijonas Pranciškus Račiūnas, monsinjoras Stanislovas Kiškis, kun. Ričardas Mikutavičius, broliai pranciškonai ir kapucinai. Tėvas Stanislovas paliko gausų būrį mokinių: vesdavo klierikams, kunigams rekolekcijas; vedė misijas, į kurias rinkosi šimtai žmonių.

Niekam nebuvo skirta prasiskverbti į Tėvo Stanislovo sielos erdves. Nors gal ir buvo norinčiųjų. Yra psalmės eilutė, kurią giedodavo Tėvas Stanislovas: „Padėk suskaičiuoti, kiek dienų mūsų amžių, kad mūsų širdis išmintinga paliktų.“ Prieš daug daug metų buvo išleista knygutė „Mums kalba Tėvas Stanislovas“, kur užrašyti kai kurie pamokslai, man ypač įstrigo vienas: negalėčiau tiksliai pacituoti, tad trumpai papasakosiu – tai pamokslas apie neregimąją tikrovę.

Tėvas Stanislovas kalbėjo: štai turtingi namai, kone dvaras – didžiuliai langai, puošyba, puikus sodas, viduje – krištolas, aukšas, antikvariniai baldai, prabangūs daiktai ir išskirtiniai drabužiai. Visi praeiviai pavydi šio namo gyventojams. Tokia matomoji tikrovė! Bet graži išorė gali slėpti šeimos narių neapykantą, apgavystę, neištikimybę, melą ir t. t. Tai neregimoji tikrovė, kuri žymiai galingesnė ir skaudžiai žeidžia namo gyventojus. Netgi žudo! Kai skųsdavausi, kad mano vaikas atsikalbinėja ar meluoja, Tėvas Stanislovas patardavo: „Nežiūrėk, ką jis kalba, žiūrėk – ką jis galvoja!“

Tame pačiame Tėvo Stanislovo pamoksle buvo minima istorija apie jauną šeimą: abu jauni, gražūs, sėkmingai dirbantys ir daug pasiekę. Užsienio kelionės, turtingi namai, daugybė draugų ir t. t. Palikimai byra vienas po kito ir šeima dar labiau praturtėja. Ir staiga – vyras patenka į avariją ir lieka neįgalus visam

gyvenimui. Jaunoji žmona nebenori neiğalaus vyro. Išsiskyrimas, intrigos, barniai, vaikų, o svarbiausia – turto – dalybos. Kol gyva, neiğalų vyrą slaugo motina, bet ji miršta. Ir kas tada? Šeimoje nė vienas niekada nesimeldė, nesusimąstė apie Dievą, neprašė jo pagalbos ar užtarimo. Po kurio laiko sugriuvo ir jaunos moters gyvenimas: jaunystė praėjo, turtai nunyko, pramogos atsibodo. Blogėjo abiejų sveikata, artėjo senatvė. Ir tik tada buvę sutuoktiniai susimąstė, prisiminė, kad yra ir kita – Neregimoji tikrovė!

Pažvelgus į Tėvo Stanislovo palikimo visumą, išsiskiria kelio ženklai ir aiški kryptis: nuo daiktų – begalybės link. Mokėdamas žiūrėti ir jausti žmogus pažįsta kitą – Neregimąją – realybę. Kaupdamas patirtį jis tampa savo gyvenimo kūrėju, atidžiai įsižiūrėdamas pamato esmę, tai, kas paslėpta ir nematoma kitiems. Toks žmogus geba ir moka atskleisti tai, kas nesuprantama vartotojiškai visuomenei, jis atkreipia dėmesį į tuos gyvenimo aspektus, kurie žmonėms, paskendusiams gyvenimo rutinoje, yra migloti ir neižiūrimi. Tas smulkias kruopeles jis surankioja, padidina ir parodo, kad būtų matomos tūkstančiams.

Taigi, prieš Jus – dar viena knyga, kuri nepretenduoja tapti rimtu moksliniu ar filosofiniu veikalu. Tai pasakojimas apie Tėvą Stanislovą, jo aplinkos žmones. Yra daugybė žmonių, kurie gerai atsimena iškilųjį vienuolį ir noriai dalijasi atsiminimais. Sukaučiau daug vertingos medžiagos, tačiau nedirščiau skelbti kokių nors ypatingesnių apibendrinimų apie Tėvą Stanislovą. Mano galva, tam ateis laikas. Kol kas tiesiog pateikiu liudytojų pasakojimus. Ši knyga – dar vienas priminimas, kad turtingas Lietuvos dvasinis paveldas turi būti išsaugotas. Žmonės išeina iš gyvenimo, istoriniai įvykiai ir permainos šalyje diktuoja savo taisykles.

Tačiau autorė tikisi, kad knyga atras savo skaitytoją. Kiekvienas laikotarpis turi savo didvyrių, kuria savo istoriją. Pasaulio ir Lietuvos istorijos pažinimas padeda suvokti, analizuoti ir vertinti šiuolaikinės visuomenės problemas. Neretai sakoma: „pasisemti stiprybės iš praeities“.

Be abejo, praeitis, dabartis ir ateitis yra susiję. Be pokalbių ir prisiminimų niekas negali įvykti, be jų pasaulis neegzistuos. Tuo mes ir skiriamės nuo gyvūnų – artumą kuriame kalbėdamiesi. Argi tai nėra didžiausias stebuklas – du žmonės kalbasi ir tampa vis artimesni, kol galiausiai pasijunta kaip vienas? „Gera pasikalbėjome.“ „Prašnekėjome visą naktį.“ „Kalbėjomės taip, lyg būtume pažįstami visą gyvenimą.“ Tokios frazės ištariamoms laimingu veidu. Kodėl? Tiesiog pasikalbėti iš širdies pavyksta ne dažnai. Paprastai tiesiog keičiamės žodžiais, perduodami informaciją, o gilesniam įsiklausymui nėra laiko. Nuoširdūs pokalbiai priverčia mąstyti. Kartais pažįstame žmogų daug metų, tačiau tik atvirai pasikalbėję suvokiame, koks žmogus šalia jūsų. Toks atradimas sukrečia, sujaudina.

Mano knygos nėra mokslo darbai – greičiau kraštotyrinė publicistika. Per porą pastarųjų metų pasisekė aplankyti beveik visas vietas, susijusias su Tėvu Stanislovu. Rinkau ir vis dar renku amžininkų pasakojimus. Kartu tai Tėvo Stanislovo pagerbimas. Rašant knygą, kai jau daugėjo medžiagos, gimė ne viena idėja, iniciatyva – žinoma, su kitų žmonių palaikymu. Taip prie namo Radviliškyje, kur gimė ir gyveno Tėvas Stanislovas, atsirado memorialinė lentelė. Šią idėją aptarėme dar 2017 m. su Radviliškio bibliotekos darbuotojomis, o jau 2018 m. Radviliškio savivaldybė idėją realizavo. S. Dariaus ir S. Girėno gatvėje 15-uoju numeriu pažymėtas

namas primena, kad prieš 100 metų čia gimė ir gyveno būsimasis vienuolis Tėvas Stanislovas. 2018 m. rugsėjo 28 d. atidengtą memorialinę lentą pašventino kun. Edvardas Zeidotas. Čia kasdien vyksta Tėvo Stanislovo skaitymai.

Šiek tiek prisidėjau prie lentelės „Tėvui Stanislovui – už žydų gelbėjimą“ Paberžėje atsiradimo (šios idėjos autorius – Chaimas Bargmanas). Inicijavau ir paskatinau Kauno klinikų dvasinę asistentę Svetlaną Adler-Mikulėnienę surasti ir sugrąžinti į Kauno onkologijos ligoninės koplyčią prapuolusį Tėvo Stanislovo 2005 m. dovanotą paveikslą. Mano iniciatyva surengtos dvi konferencijos: „Tėvas Stanislovas: nėra nereikalingų žmonių“ Žemaitkiemyje (Ukmergės raj.) ir „Tėvo Stanislovo pamokos ne tik senjorams“ Kaune.

Gyvenimas – tai pasirinkimų visuma. Mes nuolat ką nors renkames. Kiekvienu atveju žmogus turi nuspręsti, įsiklausydamas į asmenines vertybes, prioritetus, ateities viziją, kas jam svarbu. Aplinkiniai žmonės gali turėti kitokių patirčių, jie gali patarti, tačiau nuspręsti visada turi pats žmogus.

Gyvenime yra dar viena jėga, kuria galime besąlygiškai pasitikėti, bet mes labai dažnai tai pamirštame...

Kokius ženklus Dievas jums siuntė ir toliau siunčia? Labai noriu, kad skaitytojai susimąstytų, kokių Aukščiausiojo ženklų YRA jų gyvenime: dauguma mano sutiktų žmonių prisipažino, kad tik pas Tėvą Stanislovą jie pirmą kartą pradėjo tuos ženklus pastebėti. Ir suprasti.

Tikiuosi, kad knyga suteiks malonaus skaitymo akimirklų!

APIE AUTORE

GILIAI ĮSPAUSTOS PĖDOS

Prabėgę dienos pėdsakus palieka.

Jos tarsi veidrodinis kelio atspindys.

Prasmingieji darbai ilgam išlieka –

Kaip pėdos, įsispaudę amžių grindiny.

Irena Jacevičienė-Žukauskaitė

Apie Tėvą Stanislovą OFM Cap (kun. Mykolą Algirdą Dobrovolskį) yra prirašyta daug knygų, išleista albumų, sukurta filmų.

Socialinių mokslų daktarė Valentina Šereikienė iš kitų autorių išsiskiria savitu braižu, požiūriu į pateiktus faktus, prisiminimus, atsiminimus. Jau pirmoji jos knyga „Tėvo Stanislovo saulė“, kurią 2016 m. išleido „Obuolio“ leidykla, sulaukė didelio skaitytojų dėmesio ir tapo bestseleriu, tiražas pakartotas ne kartą.

Į savo pirmąją knygą autorė surinko ir sudėjo Tėvo Stanislovo artimos aplinkos žmonių prisiminimus. Kitose knygose sudėti

garsųjį vienuolį pažinojusių asmenų pasakojimai. Autorė kelia-vo Tėvo Stanislovo gyvenimo keliais, susitikinėjo su skaitytojais, rinko prisiminimus.

Socialinių mokslų daktarė V. Šereikienė yra knygų „Tėvo Stanislovo saulė“ (2016), „Tėvo Roko paslaptis“ (2017, su bendraautoriais), „Gerontologijos pamokos pagal Tėvą Stanislovą“ (2017) ir „Paskutinis pamokslas. Tėvas Stanislovas“ (2018) au-torė.

V. Šereikienė yra Lietuvos nepriklausomųjų rašytojų sąjun-gos (LNRS) narė, LNRS mėnraščio „Gintaro gimtinė“ redakci-nės kolegijos narė, Lietuvos nepriklausomųjų rašytojų sąjungos XX Vasaros poezijos šventės laureatė (2018).

Dažnam skaitytojui kyla klausimas, kaip autorė nusprendė parašyti pirmąją knygą apie Tėvą Stanislovą?

Trumpa priešistorė: V. Šereikienė devyniolika metų (nuo 1986-ųjų) lankėsi Paberžėje ir Dotnuvoje pas Tėvą Stanislovą – kunigą Mykolą Algirdą Dobrovolskį. Kol iškilusis vienuolis buvo gyvas, jai net mintis nekilo, kad reikėtų kažką žymėtis, užsirašyti, išsaugoti, fotografuoti ar panašiai. Tais laikais net fotografuoti nebuvo galimybės, nes fotoaparatas buvo retenybė. Autorė pa-sakojo, jog 2005 m. gegužės mėnesio pradžioje, kai paskutinį kartą lankėsi Paberžėje ir susitiko su Tėvu Stanislovu, jis, nors nusilpęs ir pavargęs, linksmai žiūrėdamas į ją ištiesė pluoštelį gra-žių spalvotų nuotraukų sakydamas: „Pažiūrėk, koks aš čia gražus! Nori – padovanosiu?!“ Spalvotose nuotraukose buvo vestuvių, krikštynų akimirkos. Valentina labai išdidžiai pareiškė, kad ne-reikia jokių nuotraukų! Kaip dabar prisimena savo frazę: „Žmo-gų reikia prisiminti širdyje, o ne nuotraukose.“

Šiandien ir aš esu įsitikinusi, kad vienuolis kapucinas buvo aiškiaregys. Manau, jis jau tada ŽINOJO, kad apie jį rašys ne tik rašinius, bet ir knygas.

Jis neklydo.

Autorės tikslas – ugdyti žmogaus pasaulėžiūrą ir kultūrą. Pristatydama savo knygas, dalyvaudama kūrybiniuose susitikimuose su savanorių komanda autorė lankė Tėvo Stanislovo gyvenimo vietas, organizavo arba inicijavo renginius su vietos bendruomenių, bibliotekų skaitytojais, surinko daug vertingų prisiminimų.

Naujoje knygoje „Tėvo Stanislovo ženklai“ autorė pasakoja apie netikėtus, mažai žinomus iškiliojo vienuolio gyvenimo ir veiklos momentus.

Tėvo Stanislovo Paberžė, Dotnuva, Petrašiūnai, kitos gyventos vietos – tai Pažadėtoji žemė: vieta, į kurią visi visada iš visur sugrįždavo ir nuolat sugrįžta – mintimis, sapnuose, prisiminimuose, automobiliais, pėsčiomis.

ĮVAIRIAPUSĖ VEIKLA

1988 m. V. Šereikienė baigė Maskvos valstybinio kultūros instituto neakivaizdinę aspirantūrą, apsigynė pedagogikos mokslų kandidato disertaciją (kultūros istorijos, etikos ir estetikos specializacija). 1997 m. Vytauto Didžiojo universiteto teikimu laipsnis buvo nostrifikuotas, autorė tapo socialinių mokslų daktare (socialinių mokslų ir edukologijos specializacija).

Socialinių mokslų daktarė V. Šereikienė – viena iš asociacijos „Šviesuva“ steigėjų, valdybos narė (iki dabar), o 2007–2015 m. buvo atsakingoji sekretorė. 2014 m. apdovanota Jono Vileišio

žalvariniu medaliu už nuopelnus Kaunui vykdant socialinę, edukacinę ir neįgaliųjų integracijos veiklą.

Autorė dar yra išleidusi knygą „Ne vien duona“ (1986). Taip pat yra parašiusi nemažai straipsnių laisvalaikio organizavimo, šeimos, vaikų, jaunimo švenčių temomis. V. Šereikienė parengė spaudai daugybę leidinių: „Asociacija „Šviesuva“ (2009), „Asociacija „Šviesuva“: pirmieji veiklos metai“ (2010), „Asociacija „Šviesuva“: nauji uždaviniai“ (2012). Ji yra knygos „Ortopedijos amato raida Lietuvoje. Apybraižos ir atsiminimai“ (2011) bendraautorė. Parengė neformalaus ugdymo programą „Visuomenei naudingo žmogaus mokykla“.

V. Šereikienės šeima: sūnus Vaidotas, marti Ingrida, vaikaičiai Gabija ir Deimantas.

Valentinos hobis – kelionės, archeologija, teologinė ir fantastinė literatūra, teatras, muzika, orchidėjų ir papūgėlių auginimas. Gitutė, Cukriukė, Gudrutis ir Nikutis – linksmosios papūgėlės kasdien savo čiulbėjimu džiugina šeimnininkę. Jų dėka Valentinos namuose – amžinas pavasaris.

Tėvas Stanislovas yra sakęs: „Dažnai nenorime pastebėti Dievo ženklų, veikti pagal Dievo valią. Ir ko labiausiai reikėtų pamokyti – tai nuolankumo: priimti realybę ir gyventi, vertinant ją kaip didžiulę Dievo dovaną, kuri pašventina, perkeičia ir daro brandžius. Gerai yra pabūti didelių žmonių ARTIMYBĖJE, pasiklausyti jų, pasižiūrėti kilnaus gyvenimo, kol jie gyvi, kol dar yra tarp mūsų!“

Irena Jacevičienė-Žukauskaitė

I DALIS

TĖVAS STANISLOVAS
IR KAUNO JĖZUITŲ GIMNAZIJA

Ar prelatas kun. Adomas Jakštas galėjo turėti įtakos
Algirdo Mykolo Dobrovolskio mokslams
Kauno jėzuitų gimnazijoje?

*Mes ne sava ugnimi žėruojam
Ir ne sau aplinkui šviesą liejam.*

Prelatas kun. Adomas Jakštas

Šaltiniai apie Algirdo Mykolo Dobrovolskio mokymąsi Kauno jėzuitų gimnazijoje paprastai nurodo, kad baigęs pradžios mokyklą jis buvo perkeltas į Kauno jėzuitų gimnaziją. Čia Algirdas Mykolas Dobrovolskis mokėsi 1932–1936 metais. Šis gyvenimo tarpsnis labai svarbus.

Galime tik spėlioti, kas nulėmė Algirdo Mykolo Dobrovolskio pervedimą į Kauno jėzuitų gimnaziją. Kaip žinia, Tėvas Stanislovas buvo kilęs iš turtingos šeimos, tai patvirtina jam padovanotas tėvo žiedas su briliantu: vienuolis apie tai yra pasakojęs viename iš daugybės interviu*. Šeima buvo pasiturinti, todėl galėjo mokėti už mokslus prestižinėje gimnazijoje.

* Mažeika E. Žemė apvali, o laikas ilgas. *Lietuvos rytas*, 2001 m. rugpjūčio 17 d.

Prelatas Adomas
Jakštas-Dambrauskas.
Iš Maironio lietuvių literatūros muziejaus fondų

A. Juozaičio knygoje* pažymima svarbi detalė: 1930 m. Antanas Dobrovolskis nusivežė vaikus, Algirdą Mykolą ir Jadvygą, pas garbų prelatą kun. Adomą Jakštą-Dambrauską, giminaitį iš motinos pusės.

„Rūpindamasis vaikų auklėjimu, tėvas imdavosi juos į keliones, kartais – į Laikinąją sostinę. Antai apie 1930 metus jis nusiveža sūnų ir dukrą Jadvygą į svečius pas Adomą Jakštą-Dambrauską, giminaitį iš motinos pusės. Vizito Rotušės aikštėje metu abu vaikai nepratarė nė žodžio, tik klausėsi rimtų kalbų apie nesuprantamus pasaulio reikalus. Ši

paslapties aureolė, tėvo noras parodyti, kaip svarbu palaikyti gerus giminiškus santykius su garbingais giminaičiais, – tai pamoka visam gyvenimui. Aukšto stiliaus pavyzdžiai. Netrukus vyriausias Dobrovolskis rimčiau susirūpina ir sūnaus mokslais: „Paėmė ir perkėlė mane į Jėzuitų gimnaziją Kaune. Jėzuitų gimnazijoje mokslas labai brangus, už vieną mėnesį reikia mokėti tiek, kiek kitoje mokykloje už visus metus... Sunkiai ir ten man einasi, pats nežinau kodėl. Labai namų ilgiuosi. Nors priežiūra gera, bet aš baisiai keikdavausi, nors nežinodavau, ką tie negražūs žodžiai reiškia. Pagal dabartinę gradaciją septintoj ar aštuntoj klasėj norėjau eiti į šaltkalvius, bet tėvas taip flegmatiškai man sako: neik

* Juozaitis A. Tėvas Stanislovas. Pasakojimų knyga. *Džiugas*, 1995, p. 9.

į šaltkalvius. Norėjau kaip dabar į proftechninę išokti... Vis dėlto tėvo ir auklėtojų dėka netrukus mokslą pamėgau, net iki ligistumo... Taip, kad net sveikata susilpnėjo, reikėjo mėnesiui ar kuriam laikui nutraukti mokslus, nes ant plaučių atsirado dėmės. Tiesiog fanatikas mokslui pasidariau.“ (*Pergalė*, 1990, Nr. 9)

Kauno jėzuitų gimnazija, jaunatviškas žinių užsidegimas – aistra, kurią jis pats vadina „fanatizmu“, ar ne tai subrandino ir svarbiausią gyvenimo apsisprendimą? Labai tikėtina, kad būtent prelatas kun. Adomas Jakštas-Dambrauskas ir patarė Antanui Dobrovolskiui pervesti sūnų į Kauno jėzuitų gimnaziją.

Adomas Jakštas (tikrasis vardas Aleksandras Dambrauskas) – kunigas, visuomenės veikėjas, rašytojas, literatūros tyrinėtojas, filosofas.

A. Dambrauskas gimė 1860 m. Kuronyse, Pagirių valsčiuje, Ukmergės apskrityje. Tame pačiame kaime buvo ir daugiau Dambrauskų, todėl Aleksandro tėvai buvo praminti Jakštais, nes jų sodyba buvo arti Jakštupio vietovės. 1872–1880 m. jis mokėsi Šiaulių gimnazijoje, vėliau studijavo Peterburgo universiteto Matematikos ir gamtos fakultete. 1881 m. įstojo į Žemaičių kunigų seminariją Kaune, dirbo seminarijos bibliotekininku. Mokydamasis seminarijoje įsteigė ir redagavo klierikų laikraštį „Lietuva“. 1884 m. išsiųstas tęsti mokslų į Peterburgo dvasinę akademiją. 1888 m. išventintas kunigu ir paskirtas Panevėžio realinės gimnazijos kapelionu. Už tai, kad neleido katalikų moksleivių į stačiatikių cerkvę, tuometės carinės valdžios buvo išsiųstas į Kretingos vienuolyną, o paskui penkeriems metams ištremtas į Naugardo guberniją Rusijoje. Čia jis rado kitą lietuvių tremtinį – Vincą Pietarį, su kuriuo susidraugavo ir paruošė jį

literatūriniam darbui. 1895 m. paskirtas Kauno kalėjimo kape-
lionu, vėliau tapo Kauno kunigų seminarijos Šv. Rašto ir bažny-
tinės teisės dėstytoju.

1900–1905 m. buvo Peterburgo dvasinės akademijos profeso-
rius, parengė lietuvių krikščionių demokratų sąjungos programą.

1906 m. įsitraukęs į lietuviškosios kultūros darbą pradėjo
vadovauti Šv. Kazimiero draugijai Kaune, kuri leido ir platino
lietuviškas knygas. Iki 1931 m. draugija išleido 2 994 000 kny-
gų – beveik kiekvienam lietuviui po knygą!

A. Dambrasukas buvo vienas iš ateitininkų organizacijos kū-
rėjų, parengė jų idėjinę kultūrinę programą, išugdė žymiuosius
ateitininkų sąjūdžio vadus: Praną Dovydaitį ir Stasį Šalkaus-
kį, vėliau tapusius Vytauto Didžiojo universiteto profesoriais.
1914 m. už didelius nuopelnus Bažnyčiai jam buvo suteiktas
prelato titulas.

Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui A. Dambrasukas
buvo ištremtas iš Kauno. Ir nors karas nutraukė nemaža gražiai
pradėtų darbų, tačiau ir šiuo rūsčiu laikotarpiu jis rašė grožinius
kūrinius, rengė logikos ir trigonometrijos vadovėlius, išvertė bei
išleido P. Mironovo „Geometrijos vadovėlį“ (1915) progimna-
zijoms su savo sukurtų lietuviškų geometrijos terminų sąrašu.
1922 m. tapo Lietuvos universiteto garbės profesoriumi, vėliau –
Teologijos-filosofijos fakulteto garbės profesoriumi, Matemati-
kos-gamtos fakulteto matematikos garbės daktaru, Humanitari-
nių mokslų fakulteto filosofijos garbės daktaru.

1922 m. drauge su bendraminčiais įsteigė Lietuvių katalikų
mokslų akademiją, buvo jos pirmininku, nuo 1933 m. – akade-
mikas.

Lietuvių, lenkų, rusų bei kitomis kalbomis rašė straipsnius, studijas literatūros ir meno, filosofijos, matematikos, teologijos, politikos bei kalbotyros klausimais. Buvo reiklus, kategoriškas meno kūrinų vertintojas ir kritikas. Pasirašinėjo slapyvardžiais A. Jakštas, Adomas Jakštas, Druskius, Kuronietis ir kt.

Mus dominančiu laikotarpiu – 1930 metais – prelatas Adomas Jakštas-Dambrauskas jau buvo garbus septyniasdešimtmetis senolis, dėstęs ir Vytauto Didžiojo universitete, Kauno kunigų seminarijoje. Jis labai aktyviai dirbo: vadovavo Šv. Kazimiero draugijai; pirmininkavo Lietuvos katalikų mokslo akademijai; rašė mokslo darbus, tvarkė savo raštus, kūrė poeziją.

Prelatas buvo plačios erudicijos, stiprios valios, pasižymėjo didele energija, tvirtais katalikiškais principais ir nepaprastu darbštumu. Jis yra pasižymėjęs įvairiose lietuvių tautinės kultūros šakose, vadovavo jaunosios lietuvių kunigų kartos dvasiniam gyvenimui. Savo redaguojamame žurnale „Draugija“ skleidė tiek katalikiškąją, tiek tautinę ideologiją, kuri plačiai apėmė mokslą, meną, visuomeninį ir politinį veikimą bei įvairias lietuvių tautinės kultūros šakas.

„Dambrauskas – moderniškas katalikas. Rūpindamasis, kad visas gyvenimas būtų persunktas katalikybės dvasios (ne var-do!) – jis kaip tik atsako paskutiniaisiais laikais ypačiai bažnyčios akcentuotu katalikų veikimu – būti kataliku ne tik savo namo sienose, bet išeiti su katalikybe ir į gatves. Jo veikimo didžioji dalis visuomenės aktualijų prisisunkus. (...) Net jei imsime jo mokslo darbus, ten randam, kaip minėta aukščiau, įvairiausių vadovėlių, dienos darbams skirtų. Jis – teologas mokslininkas, tačiau ir visuomenininkas, plačiai masei duodamas populiarizacijų,

brošiūrų ir maldaknygių. Jis literatas, rašo poezijas. Bet kam? Pats *Dainų skrynelės* pavadinimas rodo paskyrimą, kad paplistų žmonių tarpe: tekelia aukštyn ir doryn žmonių širdis.“*

Ar prelatas įžvelgė neeilinę jaunojo Dobrovolskio ateitį? Tikėtina. Šiandien tik galime spėlioti, ką pamatė ir pajautė būsimasis vienuolis kapucinas svečiuose pas prelatą. Galbūt pastebėjo kuklią buitį? Daugybę knygų? O gal pajuto ypatingą šventumo aurą kunigo namuose? Dotnuvoje, Danguolės Špokienės puoselėjamoje Tėvo Stanislovo vienuolyno bibliotekoje, pasisėkė rasti iki šiol dar nepastebėtą radinį – prelato Adomo Jakšto-Dambrausko knygutę „Žmogaus siela. Ar ji yr dvasia ir ar ji nemirs?“**

Turime surinktą Kauno Maironio literatūros muziejaus darbuotojų ekspoziciją bei kuklias žinias: „A. Jakštas buvo dažnas svečias Maironio namuose ir Vaižganto velykinėse vaišėse. Skulptorius Antanas Aleksandravičius, pasakodamas apie Maironio svečius, pamini ir asketišką kunigą Aleksandrą Dambrauską, stebisi, kad „gyveno kaip ubagas. Kambary tik geležinė lova be čiužinio. Šalta, drėgna. Šnapso nė į burną neėmė ir baisiai „garbavojo“ bedievius. Prelatas Jakštas keikė skulptorių J. Zikarą, kad tas nulipdė madoną, panašią į nuodėmingą bobą (atsiminimus užrašė P. Genevičiūtė). Prelatas Jakštas buvo įsikūręs Rotušės aikštėje kukliame bute, bet miegojo tikrai ne „geležinėje

* *Prelato Adomo Jakšto-Dambrausko 70-mečiui*. Lietuvos katalikų mokslo akademija. Prieiga internete: http://lkma.lt/site/archive/kiti/j_brazaiciorastai/Brazaicio%20Rastai%20I%20tomas/Brazaicio_rastai_Tomas_I_Ajakstas_Aleksandras%20Dambrauskas.pdf

** Dambraukas-Jakštas A. *Žmogaus siela. Ar ji yr dvasia ir ar ji nemirs?* Kaunas, 1928.

lovoje be čiuzinio“.* Muziejuje saugomas prelato paveldas: „Pats Jakštas buvo labai kuklus žmogus, fotografuotis nemėgo. Saugome keletą portretinių ir grupinių fotografijų ir fotokopijų: A. Jakštas su LU profesoriais, su esperantininkais Budapešte, šv. Kazimiero knygynų vedėjų suvažiavime, su brolio Antano vaikais ir t. t. Turime dailininkų S. Riomerienės ir J. Rudolfo tapytus rašytojo portretus. Archyve saugome nemažą pluoštą rankraščių su matematikos formulėmis ir brėžiniais.“ Taip pat saugomi kai kurie laišakai giminėms, dvasininkams (tarp jų – Maironiui), draugams.

1924 m. lapkričio 15-ąją, švenčiant gimnazijos globėjo jėzuito šv. Stanislovo Kostkos šventę, vyskupas Pr. Karevičius pašventino naują gimnazijos pastatą. Nuoširdų sveikinimo žodį tarė ir prel. A. Dambrauskas, kuris džiaugėsi dėl naujo mokslo židinio atsiradimo.

Prelatas Adomas Jakštas-Dambrauskas Kauno jėzuitų gimnazijoje lankėsi dažnai, o atsiradus kinui – kas savaitę. B. Krištanavičius rašo: „Prie priemonių ir pramogų reikia priskirti ir tėvų jėzuitų kiną, nes jame būdavo rodomi gerai atrinkti filmai ir kultūriniai priedai. Pradžioje filmai buvo be garsų, ir artistų žodžiai, išversti į lietuvių kalbą, būdavo perduodami raštu. Kai atsirado garsiniai filmai, t. J. Kipas nupirko naujus aparatus ir padarė kiną moderniškesnį. Į jėzuitų kiną beveik kas savaitę ateidavo prel. A. Dambrauskas, rečiau Maironis, nuncijus, inspektorius Račkauskas ir kunigų seminarijos profesoriai bei klierikai.“**

* *Adomas Jakštas*. Kauno Maironio literatūros muziejus. Prieiga internete: <http://maironiomuziejus.lt/lt/senosios-literaturos-skyriaus/adomas-jakstas-18601938-712>

** *Laiškai lietuviams*. 1974 m. balandis, Nr. 4. Jėzuitai nepriklausomoje Lietuvoje (XV). B. Krištanavičius SJ, p. 121–129.

